بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ސަރީޢު ނިންމުން

- **ޝަރީޢަތު ނަންބަރު:** 2021/HC-A/313
- **އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް:** ދިރާގު އައިޖީނިޒް / އަޒްރަފީޤާނާން ހ.ގެ، 72 ސިއްކަރުން، 17/08
- **އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ފަރާތް:** -
- **މައްސަލައިގެ ބާވަތް:** ތަހްކީމްކާރާގެ ނިންމުން އަނބުރާލައި ނިންމުމުގެ

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:
ފަނޑިޔާރު ޝުޢައިބު ޒަކަރިއްޔާ
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިޞަލް
ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު

ނިންމި ތާރީޚް: 29 ޛުލްޤަޢިދާ 1443
29 ޖޫން 2022

ހައިކޯޓުގައި [illegible] [illegible] [illegible] ތާރީޚް:

06 ޖުމާދަލްއޫލާ 1443

12 ޑިސެމްބަރު 2021

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ

- ނަންބަރު: 15/Cv-C(A)/2021
- ނިންމި ކޯޓު: ސިވިލް ކޯޓު
- [illegible]: [illegible]
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް: 04 ޖުލައި 2021
- ނިމުނު ތާރީޚް: 14 ސެޕްޓެމްބަރު 2021

[illegible]

ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝަތު ޝުޖޫނާ ގެ ރައުޔު: (މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible])

ތަޢާރުފު:

1. މިއީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 15/Cv-C(A)/2021 "[illegible] ނިންމުން [illegible] ނިންމިގޮތް"[1] ޝަކުވާ އަދި ޤާނޫނީ ހަމަޖެހޭ [illegible] [illegible]، [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އަދި [illegible] [illegible] ދިޔާރ އައިޑެނިޒް (DIYAR AYDENIZ)، [illegible] [illegible]، 72 [illegible]، 17/08 [illegible]، [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރުމުން [illegible] [illegible].

2. މި [illegible] އިސްތިއުނާފަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ކަންހިނގާފައިވާ ގޮތް:

3. ދިޔާރ އައިޑެނިޒް އަކީ 1 ޖުލައި 2013 އިން ފެށިގެން [illegible] އައިޑެނިޒް [illegible] ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ވަޒީފާ އަދާކުރި ފަރާތެކެވެ.[2] ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި 14 ޖުލައި 2019 ގައި ސޮއިކޮށްފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ [illegible] ދިޔާރ އައިޑެނިޒް އާއި ކުރަމުން ދިޔައީ އެއްބަސްވުމުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[3]

4. ދިޔާރ އައިޑެނިޒްއަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 01 ޖުލައި 2020 ގައި [illegible] ކޮންޓްރެކްޓު [illegible] ލިޔުމުގައި[4] "reason: end of contract" މިގޮތަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

---

[1] ނިމުނު ތާރީޚު 14 ސެޕްޓެމްބަރ 2021

[2] އިސްތިއުނާފު [illegible] S.1.1

[3] ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި 14 ޖުލައި 2019 ވަނަ ދުވަހު ސޮއިކުރެވިފައިވާ “employment contract” ގެ 2.1 ވަނަ މާއްދާ

[4] [illegible] [illegible] [illegible] 2 ގެ [illegible] [illegible] “final pay settlement” [illegible]

5. ވަޒީފާގެ އެއްބަސްވުމުގެ މުއްދަތު ހަމަވުމުގެކުރީގައި ބަރުޠަރަފުކޮށް 01 ޖުލައި 2020 ގައި ޒިޔާދު [illegible] ވަޒީފާއިން ވަކިކޮށްފައިވަނީ ވަޒީފާގެ އެއްބަސްވުމާއި ޚިލާފަށްކަމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޒިޔާދު [illegible]ގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޒިޔާދު [illegible] [illegible] ވަޒީފާގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޒިޔާދު [illegible] ވަޒީފާގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެދި ޒިޔާދު [illegible] ގެ ފަރާތުން 15 ޖޫން 2021 ގައި ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމަވާފައެވެ.[5]

6. ޒިޔާދު [illegible]ގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި [illegible] [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[6] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ވަޒީފާގެ [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible]، ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނު[7]ގެ 2 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ނ) ގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ވަޒީފާގެ [illegible] [illegible] [illegible]، ޤާނޫނުގެ 34 ވަނަ މާއްދާއިން [illegible] ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލަށް [illegible] [illegible] [illegible]، ވަޒީފާގެ [illegible] [illegible] ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލުން [illegible] [illegible]، [illegible] 6 ވަނަ [illegible] [illegible] ހައިކޯޓުގެ [illegible][8] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[9]

---

[5] ސިވިލް ކޯޓުން 15 ޖޫން 2021 ގައި [illegible] [illegible] ނަންބަރު 7 ގައި [illegible] [illegible] [illegible]

[6] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-D(RN)/2021/141 "ޤަޟިއްޔާގެ ނިންމުން"

[7] ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008

[8] ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/HC-A/168

[9] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-D(RN)/2021/141 "ޤަޟިއްޔާގެ ނިންމުން" 2

މިގޮތުން ހައިކޯޓުގެ ބުނެވުނު ޤަޟިއްޔާގައި 22 ސެޕްޓެމްބަރު 2020 ތާރީޚުން ފެށިގެން ހިނގުމުގެ އިސް މަޤާމު ތަކުގައި ތިބި މީހުން ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނު[10]ގެ 28 ވަނަ މާއްދާއިން އިސްތިސްނާވެގެން ނުވާކަމާއި، އެހެން [illegible] ވަޒީފާއިން ވަކިކުރުމާ ގުޅޭގޮތުން ހަމަހަމަ ސަރުކާރު ޢުމުރުގެ އިމްތިޔާޒު، 22 ސެޕްޓެމްބަރު 2020 އިން ފެށިގެން ލިބިގެންނުވާނެ، ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލުން އެކަން ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމަށެވެ.

7. ސިވިލް ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން ރަނގަޅުނޫންކަމަށް ބުނެ، އެ ނިންމުން އަލުން ބަލައިދިނުމަށް އެދި 04 ޖުލައި 2021 ގައި، ދިރާގު [illegible] ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅައިފިއެވެ. އެހެންނަމަވެސް ދުވަހުން 14 ސެޕްޓެމްބަރު 2021 ވާއިރުގައި، ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުމަށް[11] [illegible] އެކޯޓުގެ އިސްޤާޟީގެ ނިންމުމުން[12] ނިންމަވާފައިވެއެވެ. މިނިންމުން ބާޠިލުކޮށްދިނުމަށް އަންނަނިވި ކަންތައްތަކުގެ މައްޗަށް ކަމުގައި ބިނާކޮށެވެ.

7.1 ދިރާގު [illegible] ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް މައްސަލަ ހުށަހަޅައިފައިވަނީ އަޕީލަންޓަކީ ހިނގުމުގެ އިސް މަޤާމުގައި ހުރި ވަޒީފާއަށް [illegible] ވަޒީފާ [illegible] [illegible] [illegible] ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނު[13] [illegible] [illegible] 6 ވަނަ އިސްލާހުން އަމަލުކުރަން ފުރުޞަތުގެ ކުރިން ކަމުގައިވާތީއާއި [illegible]؛

7.2 ހިނގުމުގެ އިސް މަޤާމުތައް ކަމުގައި ބެލެވޭ [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible] ޖަވާބުދާރީވުމުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޖަވާބުދާރީވުމުގެ ހައިސިއްޔަތުން [illegible] ލިބިގެންވާ [illegible] ކަމާއި، މިގޮތުން ދިރާގު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޖަވާބުދާރީވުމުގެ [illegible] މާއްދާގެ ވަޒީފާއިން [illegible] [illegible] [illegible] ވަޒީފާގެ އެއްބަސްވުމުގެ 2.3 ވަނަ މާއްދާއިން އިސްތިސްނާކޮށްފައިވެއެވެ. އެހެންކަމުން، ދިރާގު

---

[10] ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008

[11] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-D(RN)/2021/141 "ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން"

[12] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 15/Cv-C(A)/2021 "ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން އަލުން ބަލައި ނިންމުމުގެ"

[13] ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008

އައިޓެނިޗްގެ ފަރާތުން އަދާކުރި ވަޒީފާއާއި ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނު[14] އަށް 6 ވަނަ އިސްލާހު އައުމުގެ ކުރިންވެސް އިސްތިސްނާވެގެންވާ [illegible] ނުވާނެކަމާއި، އަދި މިއީ ހިންގުމުގެ އިސް މަޤާމުގެ ވަޒީފާއެއް ކަމުގައި ބެލެވުން [illegible]؛[15]

7.3 ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނު[16] އަށް ގެނެވުނު 6 ވަނަ އިސްލާހު[17] [illegible] ގޮތުން [illegible] އައިޓެނިޗްގެ ފަރާތުން [illegible] މައްސަލައިގެ [illegible] ވަޒީފާގެ މައްސަލަތަކާއި، އެމައްސަލަ ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ސިވިލް ކޯޓަށް [illegible] މައްސަލަތަކަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އަދި [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ **[illegible]**[18] [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލަތަކަށް؛[19]

7.4 މައްސަލަ [illegible]؛[20]

8. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 15/Cv-C(A)/2021 "ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން އަލުން ބަލައި ނިންމުމުގެ" ދިޔައުމު އައިޓެނިޗްގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު ކުރައްވައެވެ.

---

[14] ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008

[15] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 15/Cv-C(A)/2021 "ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން އަލުން ބަލައި ނިންމުމުގެ" [illegible] ނުކުތާ 3 ގެ (ށ)

[16] ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008

[17] ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2020

[18] ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/HC-A/168

[19] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 15/Cv-C(A)/2021 "ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން އަލުން ބަލައި ނިންމުމުގެ" [illegible] ނުކުތާ 3 ގެ (ސ)

[20] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 15/Cv-C(A)/2021 "ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން އަލުން ބަލައި ނިންމުމުގެ" [illegible] ނުކުތާ 3 ގެ (ޅ) އިން (ޅ)

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތައް

9. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 15/Cv-C(A)/2021 "ތަރިކަބެހުމުގެ ނިންމުން އަލުންބަލައި ނިންމުމަށް" ހުށަހެޅި އަދި ޤާނޫނީ ހަމަތަކާ އެއްގޮތް ނުވާކަމަށްބުނެ އެ ނިންމުން އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ދިމާވި [illegible] ފަރާތުން އިސްތިއުނާފުގެ ގޮތުގައި 03 (ތިނެއް) ނުކުތާ ފާހަގަކޮށް އެދިވަޑައިގެންނެވީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ސާބިތުކުރުމުގެ މަޖިލީހުގައި ވާހަކަ ދައްކަވާފައިވެއެވެ. އެގޮތުން ހުށަހަޅާ ނުކުތާތަކަކީ؛

9.1 ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި، ވަކީލުންނާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 97 ވަނަ މާއްދާއާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2015/HC-A/158 ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ މިންގަނޑަކާ ޚިލާފަށް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ ވަކީލަކީ ހިންގުމުގެ އިސްލާމްދީނުގެ ވަކީލެއްކަމުގައި ބެލެވުން ނެތުމަކަށް ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

9.1.1 އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ތަރިކަތަކުގައި ބަލާފައިވަނީ، މިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2015/HC-A/158 ޤަޟިއްޔާގައި "ހިންގުމުގެ އިސްލާމްދީނުގައި ބާރު މިނުން" ބަލާނެ ކަންކަން ކަނޑައަޅާފައި ވަނިކޮށް، އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވާ ތަރިކަބެހުމުގެ ނިންމުން އަލުން ބަލައި ނިންމި ގޮތުގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތް އަދާކުރި މަޤާމަކީ، ހިންގުމުގެ އިސްލާމްދީނުގެ ވަކީލެއްކަން ބެލެވުން ނެތް ކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާތީ، މިކޯޓުގެ އިސްވެ ބުނެވުނު ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ "ހިންގުމުގެ އިސްލާމްދީނުގައި ބާރު މިނުން" އަދި ކޮށްފައިކަން ދެނެގަނެވުނުގައި ބަލާނެ އެންމެހާކަންކަން ތަފްސީލުކޮށް ބައްލަވާފައިނުވުމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި ޚިލާފުވާގޮތަށް ކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާއެކެވެ.

9.2. މައްސަލަ ބަލައިގަނެވެން ނެތްކަމަށް ރަޖިސްޓްރާރ ނިންމެވުމަށް ބަދަލު ގެންނަންޖެހޭ ކަމެއް ނުބެލުމަށް ކަނޑައަޅުއްވުމުގައި، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާ ޚިލާފަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/HC-A/168 ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމް ފާސްކުރުމުގައި ރިޢާޔަތްކުރުމާ ނުކުތާއަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައިނުވާކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

9.2.1 މިނުކުތާގެ ޝަރީޢަތުގައި އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/HC-A/168 ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމް ފާސްކުރުމުގައި ރިޢާޔަތްކުރުމާ، އަދި އަދުލުއިންޞާފު [illegible] [illegible] ނުކުތާއަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައި، އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ހުށަހަޅައި މައްސަލަ ބަލައިގަނެވެން ރަޖިސްޓްރާރ ނިންމަވާފައިވާ [illegible] ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކަށް ކަމަށް [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކުރާ މަބްދައާ އަދި ޤަޟިއްޔާތަކުން ނިންމާ [illegible] [illegible] [illegible] އަދި މިކޯޓުގެ 2021/HC-A/168 ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމް ފާސްކުރުމުގައި ރިޢާޔަތްކުރުމާ ސަބަބުތަކުން [illegible] ބުނެ ހުށަހަޅާ ކަނޑައަޅާފައެވެ.

9.3. ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/2011 ([illegible] [illegible] ބަޔާންކުރާ ޤާނޫނު) ގެ 12 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/HC-A/307 ޤަޟިއްޔާ، އަދި އެކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/HC-A/10 ޤަޟިއްޔާ އަދި އެކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/HC-A/68 ޤަޟިއްޔާގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ނިންމުންތަކާ ޚިލާފަށް މައްސަލަ ބަލައިގަނެވެން ނެތްކަމަށް ނިންމާފައިވާކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

9.3.1 މިނުކުތާގެ ޝަރީޢަތުގައި އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ، އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް ވަޒީފާއިން ވަކިކުރެވިފައިވަނީ 22 ސެޕްޓެމްބަރު 2020 ގައި ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2020

އަން އަމަލުކުރަން ފެށުމުގެ ކުރިން 01 ޖުލައި 2020 ގައި ކަމަށާއި، ވަޒީފާއާބެހޭ ގާނޫނުގެ 6 ވަނަ އިސްލާހު ވުޖޫދުގައި ނުވާކަމަށާއި، އެއީ އަމަލުކުރަމުންދިޔަ ގާނޫނީ ހަމަތަކަށް ބަލާއިރު، އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތް ވަޒީފާއިން ވަކިކުރިއިރު މައްސަލަ ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ލިބިގެންވަނީ ސިވިލް ކޯޓަށް ކަމަށެވެ. އަދި 4/2011 (މާނަކުރުމުގެ ހަމަތައް ބަޔާންކުރާ ގާނޫނު) ގެ 12 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) ގައި، "ގާނޫނު އެކުލަވާލި ދުވަހުން ފެށިގެން ކުރިއަށް ހިނގާ އެއްޗަކަށް ގާނޫނު ހުރުމާއި ގާނޫނުގެ ތާރީޚުގެ ކުރިން ހިނގާފައިވާ ކަމަކަށް ހިނގާނެ އެއްޗަކަށް ގާނޫނު ނުވުން" މިފަދައިން އޮތުމުން ގާނޫނުގައި ސަރީހަ ބަހުން އިސްތިސްނާކޮށްފައިވާ ހާލަތެއްގައި މެނުވީ ފަހުން ވުޖޫދުވާ ގާނޫނެއްގެ މަންފާ ނުވަތަ އެއިގެ ބުރަ ދައުލަތަށް އަދި ފަރުދަކަށް ލިބިގެންނުވާކަމަށެވެ.

ޝަރީޢަތުން ފާހަގަކުރާ ކަންތައްތައް

އިސްތިއުނާފުގައި ފާހަގަކުރާ ނުކުތާ: [illegible]

10. އިސްތިއުނާފުގައި ފާހަގަކުރާ ނުކުތާގައި [illegible] ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، [illegible] ހިނގުމުގެ [illegible] **[illegible]**[21] [illegible] ގާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ޚިލާފަށް ކަމަށެވެ.

---

[21] 2015/HC-A/158

11. ހައިކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަޙްމަދު ނަޝީދު[22] ގެ ޤަޟިއްޔާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ އަންނަނިވި ފަދައިންނެވެ.

> "ހިންގުމުގެ އިސް [illegible]"[23]

12. ދިރާގު [illegible] ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް މައްސަލަ ހުށަހަޅާފައިވަނީ އެފަރާތަކީ ހިންގުމުގެ އިސް މަޤާމުގައި ހުރި ފަރާތެއް ކަމަށް ބަލައިގެންނެވެ.[24]

13. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުމުގައި ދިރާގު [illegible] އަކީ ހިންގުމުގެ އިސް މަޤާމުގެ ވަޒީފާއެއްގައި ހުރި ފަރާތެއް ކަމުގައި ބެލެވެން ނެތް ކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ. މިނިންމުމަށް އެކޯޓުން ވާސިލުވެފައިވަނީ ހިންގުމުގެ އިސް މަޤާމު ކަމުގައި ބެލެވޭނީ، އެއިދާރާއެއްގެ ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible] ޖަވާބުދާރީވާންޖެހޭ، އަދި [illegible] [illegible] [illegible] ފަރާތުން، [illegible] [illegible] [illegible] ޖަވާބުދާރީވާންޖެހޭ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދިރާގުގައި ދިރާގު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 2.3 [illegible] [illegible] ކަމަށް ސިވިލް ކޯޓުން [illegible].[25]

---

[22] 2015/HC-A/158

[23] 2015/HC-A/158 ގެ ފައިސަލާގެ [illegible] 03 ގެ (ހ) އިން 6-7

[24] ސިވިލް ކޯޓުގެ [illegible] 15/Cv-C(A)/2021 "[illegible]" ގެ [illegible] (ހ)

[25] ސިވިލް ކޯޓުގެ [illegible] 15/Cv-C(A)/2021 "[illegible]" ގެ [illegible] (ހ)

14. [illegible]

15. [illegible] 34 [illegible]

16. ހައިކޯޓުގެ [illegible][26] [illegible]

---

[26] 2015/HC-A/158

އުޖޫރައިވާ ގެއްލުން ބިނާވާ ވާހަކަ ކަމެކެވެ. އެހެންކަމުން މައްސަލަ ބަލައިގަތުމުގެ މަރުޙަލާގެ ބޭނުމަށްޓަކައި ފުރަތަމަ ނަޒަރުން އަދި ގުޅުމެއް އޮތް ކަން ސާބިތުކޮށްދެވިފައިވާތީ އަދި މައްސަލައިގައި ބަލައިގަންނަން ވާނެ ކަމުގައި ދެކެމެވެ.

17. މިމައްސަލައިގައި ހުށަހެޅިފައިވާ ލިޔެކިޔުންތަކަށް ބަލާއިރު، ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ވަޒީފާ އެއްބަސްވުމުގެ 2.3 ވަނަ މާއްދާގައި ދިއާރު އައިޑެނިޖް ރިސޯޓު ކުންފުނީގެ ޖެނެރަލް މެނޭޖަރަށް ޖަވާބުދާރީވާން ޖެހޭ ކަމަށް އެއްބަސްވެފައިވާ މަޤާމުގެ ތަފްސީލު[27] ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ.

Position Title: Admin & Finance Executive & Owner Representative
Reporting to: General Manager
Level: L4
Senior Management Level as per the Employment Act

18. ދިއާރު އައިޑެނިޖް ކުންފުނީގެ ޖެނެރަލް މެނޭޖަރަށް ޖަވާބުދާރީވާން ޖެހޭ ކަމަށް އެބަ އޮތުމަކީ، އެކުންފުނި ކުންފުނީގެ އިސް މަޤާމެއް ފުރުމުގައި ފަރާތްތަކުން ނޫންކަމަށް ދަލީލުތަކުން ކަމެއް ދަނޑިވަޅުން ނިންމާފައިވާނީ، އެންމެ ދަރަޖައިގެ ކަމުގައި ނުދެކެމެވެ. އެހެނީ ޖެނެރަލް މެނޭޖަރަކީ، ކުންފުނި/ އޮފީސްތަކުގެ އެންމެ އިސްވެރިޔާ ކަމަށް ޢާންމުކޮށް (ކުންފުނި /އޮފީސް އިދާރީ ގޮތުން މިންގަނޑުން ބޯޑު އެއްވެސް ވެސް އެކަކިގެންގުޅޭ ކަމެއް) ބޯޑުވެރިން، ސީދާ އެންމެ އިސް ފަރާތަކަށް ރިޕޯޓުކުރަންޖެހޭ ފަރާތަކަށް ޢާންމުކޮށް ކުންފުނީގެ ފުރިހަމަ ދަރަޖައިގެ މުވައްޒަފުން ކަމުގައި ނިސްބަތްވާ ކަން ބުނެވުން ހައިކޯޓުގެ ޤަޟިއްޔާ[28]އިން ވެސް އެނގެން އޮތެވެ. ނަމަ އެހެނަސް ދަރަޖަތަކުގެ ދުވަސްކޮޅުގައި އެއްބަސްވުމުގައި Senior Management Level as per the Employment Act މިގޮތަށް ބަޔާންކޮށްފައިވުމުން ވެސް

---

[27] ދިއާރު އައިޑެނިޖްގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމުގައި "employment contract" ގެ 13 ވަނަ ސަފްޙާ
[28] ނަންބަރު 2021/HC-A/168

އެފަރާތަކީ ހިންގުމުގެ އިސް މަޤާމުތަކުގައި ވަޒީފާއަދާކުރާ ފަރާތްތަކެއްކަން އެނގެއެވެ. އެހެންކަމުން ތަޙްޤީޤާތުތަކުގެ ބޭނުންކުރެވޭ ދިފާޢު އަހައިގެން ބަޔާ ކަނޑައެޅުމުގެ ހިންގުމުގެ އިސް މަޤާމުތަކުގައި ވަޒީފާ އަދާ ކުރި ފަރާތްތައް ކަމުގައި ބެލެވޭނޭ ގޮތެއް ނެތްކަމުގައި ދެކެމެވެ. އެކަމާ ގުޅޭ ގޮތުން ހިންގުމުގެ ބޭނުމުގައި ހިއްސާވެރިން އެއްބަސްވުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ގޮތުގެ މަތިން ބޯޑުން ކަނޑައަޅާ ނިންމުމެއް ނިންމާފައިވާކަމުގައި ދެކެމެވެ.

އިސްތިއުނާފު ނުކުތާ 2: ވަކި ފަރުދަކާމެދު ނިންމުމެއް ނިންމުން

19. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެ މަތިން ކޯޓުތަކުން ނިންމާ ނިންމުންތަކަށް ދީން ޤާނޫނާ ތަޢާރުޟުވުމުގެ އުސޫލު ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުން ދިމާވާ ކަމަށް އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްދީ، އިސްތިއުނާފުކުރުމުގައި މިވާ މަސްއަލަޔާ، މިކޯޓުގެ **ޢިމްރާން ޝަރީފު**[29] ގެ ޤަޟިއްޔާގެ 15 ވަނަ ނުކުތާއަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައިވާ ނިންމުމެއްކަމަށް ދެކެމެވެ. އަދި މިބުނެވުނު 15 ވަނަ ނުކުތާއަކީ އެ ޤަޟިއްޔާ ނިންމުމުގައި ބައިވެރިވި 3 ފަނޑިޔާރުންގެ ތެރެއިން 2 (ދޭއް) ފަނޑިޔާރުން ތާއީދުކުރި ނުކުތާ ނުކުތާއެއް ކަމުން ސިވިލް ކޯޓުން ރިޢާޔަތްކޮށްފައިނުވާ އެންމެހައި ކަމެއް ތަޢާރުޟުވާކަމަށް ދެކެމެވެ.

20. އިސްތިއުނާފު ކުރި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުމާއި ތަޙްޤީޤާތުގެ ނިންމުމަށް ބަލާއިރު އެކޯޓުން ނިންމުމަށް ކޯސްޓްތަކާއި ބެހޭ ހައިކޯޓުގެ **ޢިމްރާން ޝަރީފު**[30] ގެ ޤަޟިއްޔާގެ 15 ވަނަ ނުކުތާއަށް ބިނާކޮށް ނިންމަން އެނގެއެވެ. އެހެނީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ "22 ސެޕްޓެމްބަރު 2020 ތާރީޚުން ފެށިގެން ހިންގުމުގެ އިސް މަޤާމުތަކުގެ ވަޒީފާ ދިނުން ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 28 ވަނަ މާއްދާއިން އިސްތިސްނާވެގެން ނުވާ ކަމާއި، އެފަރާތަށް ވަޒީފާއިން ވަކިކުރުމާ ގުޅިގެން ހުށަހަޅާ ޝަކުވާ ބެލުމުގެ އިޚްތިޔާރު، 22 ސެޕްޓެމްބަރު 2020 ތާރީޚުން ފެށިގެން ދިރިގެންވާނަމަ، ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލަށް އޮތްކަމުގައި،

---

[29] ނަންބަރު 2021/HC-A/168

[30] ނަންބަރު 2021/HC-A/168 (10 ޖޫން 2021)

އެހެންކަމުން މަސައްކަތަށް ނުކުޅެދޭކަމަށް ނިންމައިދީ، މަސައްކަތަށް [illegible] [illegible] ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލުން [illegible] [illegible]، އަދި މަސައްކަތަށް ނުކުޅެދޭކަމަށް އެޓްރައިބިއުނަލުން ނިންމާފައިވާތީ، ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނު [illegible] ކަމަށް" ބަޔާންކޮށްފައިވާ، ހައިކޯޓުގެ ޤަޟިއްޔާގެ 13 ވަނަ ނަންބަރުގައެވެ. އަދި ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނަށް އިސްތިޢުފާ [illegible] އަމިއްލަ ރުހުމުން، އެ މަސައްކަތަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤަޟިއްޔާގެ 14 ވަނަ ނަންބަރުގައެވެ. އެހެންކަމުން އިސްތިއުނާފުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

21. މިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/HC-A/168 ޤަޟިއްޔާއާއި އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ ޤަޟިއްޔާގައި [illegible] [illegible] ހުރި ކަމަށް އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތުން ފާހަގަކުރައްވައެވެ. އެގޮތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ [illegible] ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލުން އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތުން ހުށަހެޅި މަސައްކަތަށް [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފު [illegible] މައްޗަށް [illegible] ނިންމުމެއް ކަމަށެވެ. އެހެންނަމަވެސް، މި [illegible] ސަބަބުން އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible].

އިސްތިއުނާފުގެ ނުކުތާ 3: ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ ދަށުން އިސްތިޢުފާ [illegible] [illegible]

22. އިސްތިއުނާފުގެ 3 ވަނަ ނުކުތާގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބަޔާންކޮށްފައިވާ، މިކޯޓުގެ [illegible] [illegible][31] ޤަޟިއްޔާގައި **[illegible]**[32] ޤަޟިއްޔާގައި **[illegible]**[33] ޤަޟިއްޔާގައި، ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 34 ވަނަ މާއްދާއިން

---

[31] 2020/HC-A/307 (02 މާރިޗު 2021)

[32] 2021/HC-A/10 (31 މާރިޗު 2021)

[33] ނަންބަރު 2021/HC-A/168 (10 ޖޫން 2021)

އިސްތިސްނާ ކުރެވިފައިވާ ފަރާތްތަކުގެ ވަޒީފާއިން ވަކިކުރުމުގެ ޝަރުޠު [illegible]، ވަޒީފާއިން ވަކިކުރިއިރު ޤާނޫނުން އިސްތިސްނާ [illegible] [illegible] [illegible] ކަނޑައެޅިފައިވާކަމެވެ. އެހެންކަމުން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުމަކީ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނު[34] ގެ 12 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފު ނިންމުމެއް ކަމުގައެވެ.

23. ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނަށް ގެނެވުނު 6 ވަނަ އިސްލާހު[35] [illegible] އެޤާނޫނުގެ 34 ވަނަ މާއްދާއިން އިސްތިސްނާކުރެވިފައިވާ ފަރާތްތަކުން ވަޒީފާއިން ވަކިކުރުމުގެ ޝަރުޠު [illegible] [illegible] [illegible] މިކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible][36] [illegible] **[illegible]**[37] [illegible] [illegible] ފަރާތްތަކުން ޝަރުޠު [illegible] ވަޒީފާއިން ވަކިކުރިއިރު ޤާނޫނުން އިސްތިސްނާ [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] **[illegible]**[38] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (ޤާނޫނާ [illegible] [illegible]) [illegible] ޓްރައިބިއުނަލް އަށް [illegible] [illegible] ކަމަށާއި، ޤާނޫނާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible][39] **[illegible]**[40] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

---

[34] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/2011

[35] ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2020

[36] 2020/HC-A/307 (02 މާރިޗު 2020)

[37] 2021/HC-A/10 (31 މާރިޗު 2021)

[38] 2021/HC-A/168 (10 ޖޫން 2021)

[39] 2020/HC-A/307 (02 މާރިޗު 2020)

[40] 2021/HC-A/10 (31 މާރިޗު 2021)

ނުވުމެވެ. އެގޮތުން 14 އޮކްޓޫބަރު 2021 ގައި ނިމުނު މިކޯޓުގެ **އަޙްމަދު ޝާކިރު ވ. ޓްރެޜަރީ ސަރވިސް ލިމިޓެޑް**[41] ގެ ޝަރީޢަތުގައި މިފަދަ މައްސަލަތަކުގައި ވަކީލުންގެ ޚިދުމަތްދެއްވުމަށް ތަރުޖަމާކުރުމުގެ ކަމުގައި ބަލައިގެން އިޖުތިހާދުތަކުން އިން ނިންމި ނިންމުމަށް ބަދަލުކޮށް ގެނެސް ނުޖެހޭ ކަމަށް ކަނޑައެޅިފައިވެއެވެ.

24. އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުން ނިންމައިދިން އެއް މައްސަލައިގައި މިކޯޓުގެ ދަށުން ޢަމަލު ކުރި، އެކޯޓުން ދިރާސާކޮށްފައިވަނީ ވުރެ ނިންމުމަށް ކުރުމުގައިވާ ސިވިލް ކޯޓުގެ އެންގުމުން ޤާނޫނު އަސާސީގެ 143 (ނ) އާ ޚިލާފުވާގޮތަށް ނުކުތާތަށް. އެއްބަސްވެވުނުގައި، ފަރާތު ނިންމުމުގައި ކުރެވޭ ނިންމުމުގެ ދަށުން ދިމާވާ ފަރާތްތަކުގެ އަޙްވާލާ ނުލެއްވުމަކީ ކުރެވޭ ނިންމުންތަކަކަށް ސިވިލް ކޯޓުން ދިރާސާކޮށް މުދަލުގައިގެ ތަޞައްވުރު އެފަދަ ފަރާތްތަކަށް ޤާނޫނީގޮތުން ދައްކައި ސަލާމަތީ ޢިލްތިމާސް ކުރުމުގެ އެންމެ ދަށުގެ ޙައްޤު ކަމުގައި ދެކެވެ.

25. ވަކީލުންގެ ޤާނޫނާއި[42] 6 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނު[43]ގައި، ބައިންޚަލްގައުމީ އުސޫލުތަކުގައި، އެޤާނޫނު އަމަލުކުރާ ކުރީން ހިނގާފައިވާ ކަންކަމަށް ބައިންޚަލްގައުމީވެ. އަދި އެޤާނޫނު އަމަލުކުރަން ފެށުމީ (13 ވަނަ މާއްދާ ފުރަތަމަ) އެ އިސްލާހު ފާސްކުރި ދުވަހު ސަރުކާރުގެ ގެޒެޓުގައި ޝާއިޢުކުރާ ދުވަހުން ފެށިގެންނެވެ.[44]

26. ޤާނޫނަކީ، އެޤާނޫނު އެކުލަވާލި ދުވަހުން ފެށިގެން ކުރިއަށް ހިނގާ އެއްޗެކެވެ. ޤާނޫނުގައި، އެޤާނޫނަކީ ކުރިއަށް ހިނގާން އެއްޗެކަމަށް ބައިންޚަލްގައުމީކަމަށް، ޤާނޫނުގެ ތެރޭގެ ކުރިން ހިނގާފައިވާ ކަމަކަށް ހިނގާން އެއްޗެކަމަށް އެޤާނޫނު ނުވިޔަސް، ޤާނޫނު މަދަނީކުރުމުގައި ގޮތަކު ކުރުވުން އޮންނަ ހަމައެކެވެ.[45] ހަމަ އެ ގޮތުން

---

[41] 2021/HC-A/014

[42] ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008

[43] ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2020

[44] ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008 (ވަކީލުންގެ ޤާނޫނު) އަށް 6 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ ނަންބަރު 28.

[45] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/2011 (މަދަނީކުރުމުގެ ހަމަތަކާ ބެހޭގޮތުން ކުރާކުރުމުގެ ޤާނޫނު) ގެ ... ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)

ޤާނޫނެއް ހިނގަން ފަށާނީ، ވަކި ދުވަހަކުން ކަމަށް ބަޔާން ކޮށްފައިވާނަމަ، އެޤާނޫނެއް ހިނގަން ފަށާނީ، އެދުވަހުގެ ކުރީދުވަސް ނިމޭ ހިސާބުންކަން މާނަކުރުމުގެ ޤާނޫނުތަކުގެ ބާރުލިބިގެން ޤާނޫނަށް ބެލުމުން އެނގެއެވެ.[46]

27. މީގެ އިތުރުން ޤާނޫނުގައި ސަރީހަ ބަހުން އިސްތިސްނާކޮށްފައިވާ ޙާލަތްތަކުގައި މެނުވީ ފަހުން ވުޖޫދުވާ ޤާނޫނެއްގެ މަސްލަ ނުވަތަ އެކިގެ ޙައްޤު ދުވަހަކުން އަދި ހުކުމްކުރާ ނުވަތަ އެހެން ފަރާތަކަށް ލިބިގެން ނުފޫޒުކުރާތަކަށް، ނުވަތަ އުފުލުން ނުގެއްލޭނެކަމަށާއި، ވަކި ބަދަލުތަކުގައި ޖާރީ އަދަބުތަކަން ދޫ ދެއިގެ މަސްލާ ހިނގުމުގައި، ފަހުން ހަދާ ޤާނޫނުގެ އަސާސީ ނުވަތަ އެހީގެ ޙައްޤު އުފެދުން ހުރުމުގެ ކުރިން ހިނގާފައިވާ ހާދިސާއެއްގެ މައްޗަށް ނުހިނގުމަކީ (restropective application of law) ޢާއްމު އުސޫލުތަކަށް ސާބިތުކަމާއި، އަދި ވީމާ ދުސްތޫރުގެ އަދި ކަނޑައަޅާފައިވާ ޤާނޫނީ ނިޒާމުތަކުގައިވެސް އިސްތިސްނާތަކުގައިވާ އުސޫލުތަކެއްކަމުގައި، މި އުސޫލުތަކަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ފުލް ބެންޗުން [illegible] ވ. **[illegible]**[47] ގެ ޤަޟިއްޔާގައި ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

28. ޤާނޫނީ އިޖުރާއާތުގައި، ތަޢާރުފުކުރާ ޤާނޫނު ވުޖޫދުވުމުގެ ކުރިން ފާސްވުމުގައި އިޖުރާއީ ޤާނޫނުތަކަކީ (procedural law) އާއި ހަޤީޤީ އުސޫލުތަކާ މައުޟޫޢީ (substansive) ޤާނޫނުތަކަށް ބަހާލެވެއެވެ. ޤާނޫނީ އާންމު އުސޫލަކީ ހަމައެކަނި އިޖުރާއީ އުސޫލުތަކަށް ބަދަލުގެނެވޭ ޤާނޫނުތަކަކީ މާޒީގައި ހިނގާފައިވާ ކަންތައްތަކަށް ވެސް ތަޠުބީޤުކުރެވޭ ޤާނޫނުތަކެއް ވުމެވެ.[48] ސަބަބަކީ މައްސަލަ ހިނގުމުގައި ވަކި އިޖުރާއަތެއް

---

[46] މާނަކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ 18 ވަނަ މާއްދާ.

[47] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2014/SC-A/41 ގެ ޤަޟިއްޔާ

[48] Maxwell 11th Edn., p. 217, where it is stated that the general principle, however, seems to be that alterations in procedure are retrospective, unless there be some good reason against it

[illegible] 49 [illegible]

2015 [illegible] 2020 [illegible]

[illegible] 2020 [illegible]

[illegible]

29. [illegible]

[illegible]

30. [illegible] 6 [illegible]

[illegible] 34 [illegible] 34 [illegible]

[illegible]

> 34 [illegible]
>
> ([illegible]) [illegible]
>
> (6) [illegible]

---

[49] **Hitendra Vishnu Thakur vs State Of Maharashtra; 1994 AIR 2623, 1994 SCC (4) 602**

(i) A statute which affects substantive rights is presumed to be prospective in operation unless made retrospective, either expressly or by necessary intendment, whereas a statute which merely affects procedure, unless such a construction is textually impossible, is presumed to be retrospective in its application, should not be given an extended meaning and should be strictly confined to its clearly defined limits.

(ii) Law relating to forum and limitation is procedural in nature, whereas law relating to right of action and right of appeal even though remedial is substantive in nature.

(iii) Every litigant has a vested right in substantive law but no such right exists in procedural law.

(iv) A procedural statute should not generally speaking be applied retrospectively where the result would be to create new disabilities or obligations or to impose new duties in respect of transactions already accomplished.

A statute which not only changes the procedure but also creates new rights and liabilities shall be construed to be prospective in operation, unless otherwise provided, either expressly or by necessary implication."

31. ދިފާޢުގައި ޙަވާލާދީފައިވާ ޤާޢިދާ އުސޫލުންގެ 4 ވަނަ ބާބު ގެ ދަށުން [illegible] [illegible] މާއްދާތަކެވެ. އެއީ އުސޫލުންގެ 13 ވަނަ މާއްދާއިން 64 މާއްދާގެ ނިޔަލަށެވެ. އެކަށީގެންވާ ސަބަބެއް ނެތި ވަޒީފާއިން ވަކިކޮށްފިނަމަ [illegible] [illegible] އެކަމުގެ ޝަކުވާ ޓްރައިބިއުނަލަށް ހުށަހެޅުމުގެ ޙައްޤު [illegible] [illegible] ދިނަ މާއްދާތަކުގައި ހިމެނޭ ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 28 ވަނަ މާއްދާއިންނެވެ. މިމާއްދާގެ ދަށުން ޝަކުވާ ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިގެންވަނީ އެމީހަކު ވަޒީފާއިން ވަކި ކުރި ތާރީޚުން ނުވަތަ އެމީހަކަށް ވަކިކުރާކަމުގެ ނޯޓިސް ދިނުން ތާރީޚުން ފެށިގެން 3 މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައެވެ. އެހެނީ، އެމާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ.

> 28 ވަނަ މާއްދާ - ވަޒީފާއިން ވަކިކުރުމާ [illegible] [illegible] [illegible]
>
> (ހ) ނޯޓިސް ދިނުމަކާނުލާ ނުވަތަ ނޯޓިސް ދިނުމުގެ ބަދަލުގައިވެސް، މުވައްޒަފަކު ވަޒީފާއިން ވަކިކުރެވޭނީ، އެވަޒީފާއިން ވަކިކުރުމަށް އެކަށީގެންވާ ސަބަބެއްނެތި ކަމުގައި [illegible] [illegible]، ވަޒީފާއިން ވަކިކުރި ތާރީޚުން ދިނުން [illegible] [illegible] [illegible] ޢަމަލުކުރާ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ [illegible] [illegible]. ވަޒީފާ [illegible] [illegible] ނޯޓިސް ދިނުން ފެށިގެން ޓްރައިބިއުނަލުން [illegible] [illegible] ނުވާނެއެވެ.[50]

32. އެހެންކަމުން، ވަޒީފާއިން ވަކިކުރުމުގައި އެކަށީގެންވާ ސަބަބެއް ނެތި ކަމުގައި ޓްރައިބިއުނަލުން ސާބިތުކޮށްފިނަމަ، ވަޒީފާދޭފަރާތް [illegible] ޓްރައިބިއުނަލުން [illegible] ބަދަލު ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނު[51]ގެ 34 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ [illegible][52] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[53] އެހެންނަމަވެސް، ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 34 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

---

[50] ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008)

[51] ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008)

[52] [illegible] ކޯޓުތަކުގައި [illegible].

[53] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ 2010/HC-A/110 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] – ސަފްޙާ 7

މައްސަލަ ހުށަހެޅުމުން ވަކި [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ [illegible] [illegible] ހުށަހެޅުން އިން އަމަލުކުރެވިފައިވާ ދިޔަ [illegible] [illegible] ނުވާއެވެ.[54] އެއީ އަމަލުކުރެވިފައިވާ ދިޔަ އެއްވެސް [illegible] މައްސަލަތަކުގައި ވެސް އަމަލުކުރެވިފައިވާ ދިޔަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]ނެވެ.

33. ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނަށް[55] ގެނެވުނު 6 ވަނަ އިޞްލާޙުން އެޤާނޫނުގެ 34 ވަނަ މާއްދާއަށް ގެނެވުނު ބަދަލުގައި ވަނީ އަންނަނިވި ގޮތައިންނެވެ.

> (ސ) ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފާޙިޝްޢަމަލު[56] މި ޤާނޫނުގެ 32 ވަނަ މާއްދާއި 37 ވަނަ މާއްދާއި 38 ވަނަ މާއްދާއިން އިސްތިސްނާވާނެއެވެ.[57]

މިއިސްތިސްނާގެ ސަބަބުން މުޅި ބާބުން އިސްތިސްނާވާގޮތުގެ ބަދަލުގައި ބުނެވުނު ފާޙިޝްޢަމަލަކުން އިސްތިސްނާވެގެން ދިނުމާއި، ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 32 ވަނަ މާއްދާ (ހަފްތާއެއްގެ ތެރޭގައި އާންމުކޮށް އެންމެ ގިނަވެގެން މަސައްކަތްކުރާ ގަޑިތައް)، 37 ވަނަ މާއްދާ (އިތުރު ގަޑި) އަދި 38 ވަނަ މާއްދާ (ރަސްމީ ބަންދު ދުވަސްތަކުގައި މަސައްކަތް ކުރުން) އާ ގުޅޭ އުސޫލުތަކުންނެވެ. ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 28 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ވަޒީފާއިން ވަކިކުރުމުގެ ސަބަބުތަކާ [illegible] ހުށަހެޅުމުގެ ހައްޤު ކުރިން އިސްތިސްނާ ކުރެވިގެންވާ [illegible] [illegible]. އެހެންނަމަވެސް، [illegible] [illegible] ވަޒީފާއިން ވަކިކުރި [illegible] ނުވަތަ [illegible] ނޯޓިސް ދިނުން [illegible] 03 މަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި [illegible] ސަބަބު އެއް ހުށަހެޅިފައިވާނަމައެވެ.

---

[54] 16 ޖޫން 2022 ގައި އަމަލުކުރަން ފެށި، ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 61 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން [illegible] މައްސަލަތަކުގައި ދަޢުވާ އުފުލުމުގެ މުއްދަތު ކަނޑައެޅިފައިވާކަން ފާހަގަކުރަމެވެ.

[55] ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008

[56] [illegible]

[57] ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008) އަށް 6 ވަނަ އިޞްލާޙު ގެނެވުނު ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2020)

34. ޚުލާޞާކޮށް، މިހިރީ ކަމަކަށް އެއީ އެޕީލްގައި ނަޒަރުކުރުމުން ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 34 ވަނަ މާއްދާއަށް ގެނެވުނު އިސްލާހުގެ ސަބަބުން ދެކަމެއް ބަދަލުވެގެން ދިއުމެވެ.

34.1. މިބާވަތުގެ މައްސަލަ ބަލާ ބައިން ބަދަލުވުން (ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލަށް) (change of forum)

34.2. މައްސަލަތައް ހުށަހެޅުމުގައި 3 މަސް ދުވަހުގެ މުއްދަތެއް (time limitation) އެޅުން

35. މައްސަލަ ބަލާ ބަޔަކީ އެއީ ޤާނޫނީ މިންވަރެއް ވަކި ޙައްޤެއް vested right އެކުލެވިގެންވާ ކަމެއް ނޫނެވެ.[58] އެއީ އިޖުރާއަތުން ގުޅޭ ބަދަލެކެވެ. ޚުލާޞާކޮށް، މިފަދަ ބަދަލުވެފައިވާ ޤާނޫނުގައި ކަނޑައެޅިގެން ބަޔާން ނުކުރާނަމަ ހުރިހާ ހިނދަކު ޙާލަތުން ބަދަލުވެ ނިމި ބަލަނިވިފަދަ ޤާނޫނީ ބަދަލުތަކެވެ.

36. މުއްދަތުގެ އުސޫލުތަކަކީ އިޖުރާއީ ޤަވާޢިދުތަކެއް/ ނުވަތަ އުސޫލުތަކެކެވެ. ބައެއް ޤާނޫނީ ނިޒާމުތަކުގެ ނަޒަރުގައި މިއީ މައްސަލައިގެ ބައެއްގެ ގޮތުން ހުރި ކަމެކެވެ. އަނެއް ބައި މިހެން ދެކޮޅު ދިއު ވެސް އިޖުރާއަތުން އަންނަ ބަދަލެއް ކަމުގައެވެ.[59] ޚުލާޞާކޮށް، ހުށަހެޅޭ މައްސަލައެއްގެ ކަނޑައެޅިފައިވާ ގޮތުން ބަލައި، އަމަލުކުރަންޖެހޭ ޙައްޤުތަކާ މިލިޔުންތަކުގެ އިޖުރާއަތާ ބެހޭ ގޮތުން ދާ އިޖުރާއަތު ބަދަލުވެގެން ދެއެވެ. އަދި ޙައްޤުތަކުގެ މުއްދަތުގެ އިޖުރާއަތުގެ ސަބަބުން، އެޕީލް އަދާހުގެ ކުރިން ފިޔަވަޅު ބަލާ މައްސަލައި ބަދަލުވެގެންދިޔަ ނަމަވެސް، އެކަމަކު އިޖުރާއަތު ނަޒަރިއްޔާ ބަލަންޖެހޭނީ ޤާނޫނުގައި އެގޮތަށް ބަޔާންވެގެންވާނަމައެވެ.

37. ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 28 ވަނަ މާއްދާ އިސްލާހުގެނައުމާއި ގުޅިގެން، މައްސަލަ ހުށަހަޅަންޖެހޭ ބައިން ބަދަލުވުމުގެ ކުރިން ވަޒީފާއިން ވަކިކުރުމާއި، އެންމެންނަށްވުރެ 3 މަސްވީއިރު ހުށަހެޅި ހުރި މައްސަލަތައް ބެލުމުގެ އިޚްތިޔާރު ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލަށް ލިބިފައި ކުރުގައި ނުދޭކަމެވެ. ސަބަބަކީ ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 28

---

[58] New India Insuarance Co Ltd v Shanti Misra (1975) 2 SCC 540, Supreme Court of India

[59] https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL(2009)048-e

ވަނަ މާއްދާއިން މައްސަލަ ހުށަހެޅުމުގެ ޙައްޤު ލިބޭނީ، ވަޒީފާއިން ވަކިކުރާ ތާރީޚުން ފެށިގެން 3 މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ހުށަހަޅާކަމުގައި ވާނަމައެވެ.

38.އެހެންނަމަވެސް، އިސްތިއުނާފު ކުރާތީ މިމައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅުނު ދުވަސްވަރު އަމަލުކުރަމުން ދިޔަ އުސޫލަކީ މިފަދަ ފަރާތްތަކުން (ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލުގެ އިޚްތިޞާޞް ނުހިމަނާ ފަރާތްތަކެއް) ހުށަހަޅާ މައްސަލަތައް ބަލައިގަތުމުގައި ތަޢާރުޟެއް ނެތެވެ. އެހެންކަމުން، މިޙާލަތުގައި މައްސަލަ ހުށަހެޅުނު އިރު އޮތް އުސޫލުތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށް މިމައްސަލަ ކޯޓުން ބަލައިގަންނަން ޖެހެއެވެ. މައްސަލަ ހުށަހެޅުމުގައި [illegible] [illegible] [illegible] ގޮތުން ހުރި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދިނުމުގެ މަގު އަބަދުވެސް ހުޅުވިފައި އޮންނަންވާނެއެވެ.

39.ދެން އުފެދޭ އަނެއް ސުވާލަކީ، ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނަށް[60] ގެނެވުނު އިސްލާޙުގެ ސަބަބުން މިބާވަތުގެ މައްސަލަތަކުގައި ސިވިލް ކޯޓުގެ އިޚްތިޞާޞް ގެއްލުނީތޯއެވެ؟ ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނަށް ގެނެވުނު އިސްލާޙުގެ 28 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މިބާވަތުގެ މައްސަލަތައް ޓްރައިބިއުނަލަށް ހުށަހަޅަނީ ވަޒީފާއިން ވަކިކުރި/ ނޮޓިސް ދިނުމާ 3 މަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ކަމަށެވެ.[61] އެހެންކަމުން 3 މަސް ހަމަވާ ފަހުން ހުށަހަޅާ މައްސަލަތައް ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ޓްރައިބިއުނަލަށް ލިބިގެންނުވެއެވެ. އަދި މިފަދަ ސިވިލް ކޯޓުން ކުރިންވެސް މިބާވަތުގެ މައްސަލަތައް ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ލިބިގެން ވާކަމަށް[62] ހަމަ އެޕެކްސް ބަޔާންކޮށް ނަމަވެސް މިމައްސަލަ އެކޯޓަށް ހުށަހެޅުނީ އިރު ވަގުތުގައި އޮތެވެ.

40. ބަލާއިރު މިހާ އެންމެހައި ކަންތައްތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށްލުމުން، މިހާރު އަމަލުކުރެވޭ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހުށަހެޅޭ މައްސަލައިގެ [illegible] ވަޒީފާގެ މައްސަލައާ އެމައްސަލަ ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ސިވިލް ކޯޓަށް ލިބިގެންވާ

---

[60] ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008

[61] ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނު އަދި ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލްގެ ގަވާއިދުގެ 19 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންވެ މުއްދަތަށްފަހު ހުށަހަޅާ ޝަކުވާ އެޓްރައިބިއުނަލަށް ބަލައިގެން ނުވެއެވެ.

[62] ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު) ގެ [illegible] 22 ވަނަ ނަންބަރު

މައްސަލައެއްކަމަށް ކަނޑައެޅިފައިވަނީ ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނު އަށް ގެނެވުނު 6 ވަނަ އިސްލާހުގެ ނަފާޛުވި ތާރީޚް ތަޠުބީޤުކުރެވޭ. މި މައްސަލައިގެ ވާޤިޢާތަކަށް ބަލާއިރު ބުނެވުނު ޤާނޫނު ނަފާޛުވުމަށްފަހު ތަޠުބީޤުކުރެވުނުކަން ދިޔައީ އަނިޔާވެރި ސިވިލް ކޯޓުން މައްސަލަ ހުށަހެޅިއިރު އަޅުގަނޑަށް ވީ އެވެ މައްސަލަ ހުށަހެޅުމުގެ ކުރިން ގަވާއިދުން ޤަރާރު ބަލައިގަނެވޭ. އެހެންކަމުން، މިމައްސަލަ ބެލުމުގެ އިޚްތިޔާރު ސިވިލް ކޯޓަށް ލިބިގެންވާކަމަށް ނިންމުމަށް ބަލާ ގޮތުގެ ނިންމުމަށް ބަދަލު ގެނައުމަކީ ފުރުޞަތެވެ.

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން މަޒީދު ގެ ޚިޔާލު:

41. މި މައްސަލައިގެ ވާޤިޢާ އާއި، އިސްތިއުނާފުގެ ނުކުތާތަކާއި ދިފާޢަށް ފަނޑިޔާރު ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތާމެދު (ނުކުތާތަކަށް ކަމުގައިވާ 1 އިން 9 ގެ ނަންބަރު) އަޅުގަނޑުގެ ދެކެނުމުގައިވެސް ނެތެވެ.

42. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 15/Cv-C(A)/2021 "ތަރުޖަމާނާގެ ނިންމުން އަމުރުކުރައި ނިންމާފައިވާ"[63] މި ނިންމުމަށް ވާސިލުވެ މައްސަލަ ދެ ސަބަބަކާ ބައްލަވައި ވާނެ. ފަހަރަކު ސަބަބަކީ ވަޒީފާގެ މައްސަލަތަކާގެ ޙުކުމް ސިވިލް ކޯޓަށް ޙަވާލުކުރެވިފައިވާ ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނު[64]ގެ 2 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފަރާތްތައް ހުރިހާ ޤާނޫނުގެ ދަށުން އިސްތިއުނާފު ކުރުމަކީ ޙައްޤުވާ ފަރާތްތަކާއި ފަރާތްތަކުގެ މައްސަލަތައް ކަމާއި، ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލަށް އެމައްސަލައެއް ބެލުން ޤާނޫނުގެ 34 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ކަމަށް އިސްތިއުނާފުކުރުން ފަރާތްތަކާއި ފަރާތްތަކުގެ ވަޒީފާގެ މައްސަލައެއް ދިމާވެ ވަޒީފާއާ ބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލަށް ބެލުން އިސްތިއުނާފުކުރެވޭނެކަމަށް ޤާނޫނަށް ގެނެވުނު 6 ވަނަ އިސްލާހުންނާއި ހައިކޯޓުގެ **ޖިނާއީ ސަބަބު**[65] ދެ ސިޔާސަތާ ބެލުން ހިނގުން ޚިލާފު ކުރެވެ. ފަހަރަ

---

[63] ނިމުނު ތާރީޚު 14 ސެޕްޓެމްބަރު 2021

[64] ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008

[65] ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/HC-A/168

ސަބަބަކީ [illegible] [illegible] [illegible] ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގައި [illegible] [illegible] އަދާކުރަމުންދިޔަ ވަޒީފާއަކީ ހިންގުމުގެ އިސް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

އުފުލިފައިވާ ޤާނޫނީ ސުވާލު

43. ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނަށް[66] ގެނެވުނު 6 ވަނަ އިސްލާޙުގެ ދަށުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ވަޒީފާގެ [illegible] ވަޒީފާއާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނީ [illegible] ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނަށް 6 ވަނަ އިސްލާޙަށް [illegible] [illegible] [illegible] ވަޒީފާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނަށް 6 ވަނަ އިސްލާޙަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނަށް 6 ވަނަ އިސްލާޙަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގައި [illegible] [illegible] އަދާކުރަމުންދިޔަ ވަޒީފާއަކީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

44. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގައި [illegible] [illegible] އަދާކުރަމުންދިޔަ ވަޒީފާއިން [illegible] 01 ޖުލައި 2020 ގައި ކަމަށް [illegible] [illegible] ސިޓީއެއް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނު[67] [illegible]

---

[66] ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008

[67] ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008

6 ވަނަ އިސްލާހުން އަމަލުކުރަން ފެށީ ގެޒެޓުކުރުމާއެކު 22 ސެޕްޓެމްބަރު 2020 ގައެވެ. އެހެންކަމުން ދުސްތޫރުގެ އުފުލުމުގައި ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ އިސްލާހުގެ ތަޢާރުފްވި ހުކުމްތަކަށް އަސަރުކުރާނެތޯ. އެއީ އަމަލުކުރަމުންދިޔަ ޤާނޫނީ ހަމަތަކަށް ބަދަލުއައުން "ހިންގުމުގެ އިން މަސްއޫލިއްޔަތު" ފިޔަ މުޢާމަލާތުގެ މައްސަލަ ބެލުމުގެ އިޖުރާއާތު ލިބިގެންވާނީ ސިފައިން ހުކުމް ކުރުމަށް ބަދަލުއައިސްފައެވެ.

45. ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ އިސްލާހުގެ ތަޢާރުފްކުރި ތަޠުބީޤު ނުކުރެވޭނެ ކަމުގައި ދިމާވި އަމަލުތަކުގެ ވާޤިޢާތަކަށް ބެލި ދައުރުގައި ސަބަބަކީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/2011 (ޤާނޫނުތަކުގެ ހަމަތައް ބަޔާންކުރާ ޤާނޫނު) ގެ 12 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ "ޤާނޫނު އުވާލާފައި ދިޔަޔަސް ފެށިގެން ހިނގަމުން ހިނގާ އަމަލުތަކަށް ޤާނޫނު ނުވާފައި ޤާނޫނުގެ ތެރެއިން ހިފުން ހިނގާފައިވާ ކަމަކަށް ހިނގާނެ އަމަލުތަކަށް ޤާނޫނު ނުފޯރާނެ" ދ ލާޒިމުވެއެވެ. އެހެންކަމުން ޤާނޫނުގައި ބަޔާނެއް ނެތުން ނަމަ އިސްތިސްނާކޮށްފައިވާ ހާލަތްތަކުގައި ފިޔަވައި ފަހުން ޤާނޫނެއްގެ މަޤްޞަދު ނުވަތަ އެއީގެ ބޭރު ހަރަކާތެއް އަދި ފުރިހަމަކޮށް ބާވަތްތަކުގެ ތަފާސީލުތައް ބަލާއިރު އަމަލުކުރުމުގެ ވާޤިޢާތަކަށް ބޭނުންކުރެވޭނެ އުސޫލަކީ. އެއީ ޤާނޫނީ އުސޫލެކެވެ. އެހެންކަމުން ޤާނޫނީ ބަދަލުތަކަކީ ނަފާނިނުވާ އަސާސީ ހިނގާ (Prospective) އުސޫލެކެވެ. ޤާނޫނީ އިޖުރާއާތުގައި، ތަޢާރުފްކުރާ ޤާނޫނީ ތަޢާރުފުކުރާ ޤާނޫނުތަކުގެ މަސައްކަތް ޤާނޫނުތަކުގައި އިޖުރާއީ ޤާނޫނުތަކާއި (procedural law)، ހަމައެހެން ޤާނޫނީ މައުޟޫޢީ (substansive) ޤާނޫނުތަކާ ފަރަގުކުރެވެއެވެ. ޤާނޫނީ އުސޫލު އިޖުރާއީ ހަމައެކަނި އިޖުރާއީ ޤާނޫނުތަކަށް ގެނެވޭ ބަދަލުތަކަށް ކަމަށްވާނަމަ ފަސް ތަޠުބީޤުކުރެވޭނީ ޤާނޫނުތަކަށްވެސް[66] ކަމުގައި ދިރާސާތަކުން ފާހަގަކޮށްފައި އެބަ އެބަހުރި އަސާސީ އުސޫލެކެވެ. ވަޒީފާއާ ބެހޭ ޤާނޫނުގެ ސިފައިން ހުކުމް ކުރުމަށްފަހު ތަޠުބީޤު ކުރުމުގައި އެ ޤާނޫނުގެ ވަޒީފާއާ ޤަރާރު އަދި ހުކުމް ކުރުމަށްފަހު ތަޠުބީޤުކުރުމަށް އަސާސީ ބަޔާން ގެނެވިފައިވާ ގޮތަށް ސަބަބުތަކެއް ނެތެވެ.

---

[66] Maxwell 11th Edn., p. 217, where it is stated that the general principle, however, seems to be that alterations in procedure are retrospective, unless there be some good reason against it

46. މާނަކުރުމުގެ ހަމަތައް ބަޔާންކުރުމުގެ ޤާނޫނު[69] ގެ 12 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ދެ ޢިބާރާތެއް އެބައޮތެވެ. ފުރަތަމަ ޢިބާރާތަކީ [illegible] "ޤާނޫނު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކުރިއަށް ހިނގާ [illegible] ޤާނޫނުތަކުގައި ޤާނޫނުގެ ތާރީޚުގެ ކުރިން ހިނގާފައިވާ ކަމަކަށް ހިނގާނެ އަސަރުކުރާ ޤާނޫނު ނުހެދުން" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކުރިއަށް ހިނގާ [illegible] ޤާނޫނުތަކުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "ޤާނޫނުގެ ތާރީޚުގެ ކުރިން ހިނގާފައިވާ ކަމަކަށް ހިނގާނެ އަސަރުކުރާ ޤާނޫނު ނުހެދުން" [illegible] [illegible].

47. ވަކި ބާވަތެއްގެ މައްސަލަތަކެއް ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް [illegible] ކޯޓަކުން [illegible] [illegible]، އެ ބާވަތުގެ މައްސަލަތައް ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް [illegible] ކޯޓަކާ [illegible] އެ [illegible] އެ މައްސަލަތައް [illegible] އެ މައްސަލައެއް ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ކޯޓަކާ [illegible] އެ [illegible] [illegible] ޤާނޫނުގެ[70] 53 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އިން [illegible] އެ [illegible]. ޤާނޫނުން [illegible] [illegible] ވަކި ބާވަތެއްގެ މައްސަލަ ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް (Subject-matter jurisdiction) ގެއްލިއްޖެނަމަ، އެވަގުތުން ފެށިގެން [illegible] [illegible] މައްސަލަ ނުބެލޭނެއެވެ. އެފަދައިން އިޚްތިޞާޞް ގެއްލުމުން، [illegible] [illegible] ކުރިން ނުވަތަ ފަހުންނަމަވެސް، ނުވަތަ މައްސަލަ [illegible] [illegible] ބަލަމުން ދިޔަކަސް [illegible]. އެ މައްސަލަތައް [illegible] ނުވަތަ ނިންމާފައި އެ މައްސަލައެއް ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ލިބި [illegible]. އިޚްތިޞާޞް ގެއްލިފައިވާ ކޯޓަކުން އެ މައްސަލައެއް [illegible] [illegible]، އެކަން ވެގެންދާނީ ޤާނޫނުން [illegible] [illegible] [illegible] ޙުކުމްކޮށްފައިވާ [illegible] [illegible] [illegible] ދުސްތޫރީ އަދި ޤާނޫނީ [illegible].

---

[69] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/2011

[70] ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010

48. މި މައްސަލާގައި ފުރަތަމަ އުފެދުނު ޤާނޫނީ ސުވާލުތަކުގައިވާ ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ އިސްލާހަށް އަމަލުކުރަން ފެށުނުފަހުން ޤާނޫނީ ހަމަތަކާ އެއްގޮތަށް ސިވިލް ކޯޓުން މި މައްސަލަ ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް އެ ކޯޓަށް ލިބިފައި އޮތްތޯ ބަލާއިރު އެ އިޚްތިޞާޞް ނެތްކަމުގައި ބަޔާންކުރެވިއްޖެއެވެ. އަދި މި ޤާނޫނީ ސަބަބަކީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 15/Cv-C(A)/2021 "ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން އަލުންބަލައި ނިންމިގޮތް"[71] މި ނިންމުމަށް ވާޞިލުވި މައިގަނޑު ދެ ސަބަބުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ސަބަބަކަށް ވެފައި، މި ސަބަބަކީ މި މައްސަލަ ނިންމިދާނެ [illegible] (Conclusive) ސަބަބަކަށްވާތީވެ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ވަޒީފާއަކީ "ހިންގުމުގެ އިސް މަޤާމެއްތޯ" މި ކޯޓުން ބަލައި ކަނޑައެޅުމުގެ [illegible] އޮތްކަމުގައި ނުފެނެއެވެ.

[illegible]

49. ވަކި ބާވަތެއްގެ މައްސަލަތަކެއް ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް [illegible] ކޯޓުތައް [illegible] [illegible]، އެ ބާވަތުގެ މައްސަލަތައް ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް [illegible] [illegible] ޓްރައިބިއުނަލްތަކާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ [illegible] އެ މައްސަލަތައް ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް [illegible] އެ މައްސަލަތަކުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުން ލިބިފައިވާ [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] އެ ބާވަތުގެ މައްސަލަތައް ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ލިބިފައިވާ ކޯޓަކުން ނުވަތަ ޓްރައިބިއުނަލަކުން [illegible] އެ މައްސަލަތައް [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުޑިކެޗަރ ޤާނޫނުގެ[72] 53

---

[71] ނިންމި ތާރީޚު 14 ސެޕްޓެމްބަރު 2021

[72] ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010

ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އިން [illegible]

[illegible]

ނިންމުން [illegible]:

50. އެހެންކަމުން، [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 15/Cv-C(A)/2021 "ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން އަލުންބަލައި ނިންމުމަށް"[73] ނިންމާފައިވަނީ ވަޒީފާއާ ބެހޭ ޤާނޫނު[74] [illegible] 6 ވަނަ [illegible]

[illegible]

- **ޙުކުމް:**

ދެންފަހެ، އިސްވެ [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 15/Cv-C(A)/2021 "ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން އަލުންބަލައި ނިންމުމަށް" [illegible] ސިވިލް ކޯޓަށް [illegible] 10 (ދިހައެއް) [illegible] ސިވިލް ކޯޓުން [illegible] ހައިކޯޓުން [illegible]

މި ޤަޟިއްޔާ ބެއްލެވި ޤާޟީން:

ފަނޑިޔާރު ޑރ.އަޒްމިރަލްދާ ޒާހިރު

ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝަތު ޝުޖޫނު
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދު

---

[73] ނިމުނު ތާރީޚު 14 ސެޕްޓެމްބަރ 2021

[74] ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008